

המניח פרק שלישי בבא קמא

א) ז"מ עב. ז"ב ז"ד;
ב) ז"ה שטר; ג) ז"ה שטר;
ד) ז"ה שטר

הגהות הב"ח

א) רש"י ז"ה בשבט בנה שהשביחו: (ב) שם ד"ה מוקף איירין וכו' הא לא שנה גלל: (ג) תוס' ד"ה ליתא וכו' הוה ליה לאתויי למתני' דע"כ רש"י:ג

גליון הש"ס

גמ' אפר רנב"י גלל קריית. ממה לי לפר' דלא מחלק בך הי"ל יט ע"כ אכלה מתוך הרחצה משלמת מה שניתנה הא הפירות נעשו הפקר וכל הקודם בן זכה. ועי' לעיל מה ע"כ תוס' ד"ה דכך שטר וע"ג:

מוסף רש"י

שטר שכתוב בו רבית. שכמו בו פלוני ליה מפלוני מנה ברבית ק"ו וכן למן פלוני (ב"ס עב).

רבינו הגנאל (המשך)

אמרי כו. וקיימי לן כרב דכל דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו. מיהו כי קנסין ליה מיד קנסין ליה או לכי מייתי שבתא קנסין ליה, איבעיא להו ולא איפשיטא. וסוגיין דשמעתא כרב ריהטא. ותוב, הא אמר רב הונא ורב אדא ותרווייהו משמיה רב הלכה. מיהו הורה ואפקר חושלה כשמעתיא דאמר, הלכ' ומורין כן. רב הונא אמר הלכ', אבל אין מורין כן.

תבנו וקשו תנן משום דמשרקי. והא דמחייב מתני' בגללים אע"ג דלא שריק היינו משום דלית זיה שצחא ולא התיירו להוציא צחא: **דבר** שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו. מכאן יש להוכיח ל"ג כל הקודם בזה זכה גזי מניע קון וחוכית וגדר שפלה לרה"ר דהתם ליכא שצחא: **שטר** שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית. נראה לר"י שר"מ קונס להפסיד החוב לגמרי אפי' צדודה ועדות אחרת כדמשמע לישנא דאין גובה לא את הקרן ולא את הרבית דמשמע דאין גובה כלל וכן משמע מדמדמי לקנסו גופו משום שצחו שמפסיד גוף הממונ ואין להקשות דצפרק איזוה נשך (ז"מ דף עב. וס"ט) מדמי הך דהכא דשטר שיש בו רבית לשטרי חוב המוקדמין ומוקי הדיא דשטרי חוב כר"מ והיכי מדמי דהכא מפסיד גוף המלוה והתם אינו מפסיד אלא השטר דמה שאין מפסיד שם אלא השטר לפי שלא היה עבירה בגוף המלוה אלא צשטר אצל צרביט יש עבירה דהלוואה צרביט אפי' צלה שטר אע"ג דלמרינן דמשעת כחינה עבד ליה שומא צלה שטר נמי איכא איסורא צהלוואה הקשה ריב"ז אס יפסיד כל חובו לגמרי מנינו הלוה חוטא נשכר ואורי' דאין זה קושיא כי המלוה שמרווח קנסו בגוף מחמת השבח ומתוך כך יזכה אצל הלוה אין לנו צמה לקונס שחמילתו על מנת לפרוע הוא ליה: **וחכמים** אומרים גובה את הקרן כו'. משמע שגובה ע"פ השטר אפי' ממשעבדי וקשה לר"י למה השטר כשר כיון שהעדים עוזרים על לא תשימון אע"ג דאינס עדי חמס דאין מרויחין כלום הא קי"ל כצ"י כצ"י (סמ"ד דף מ.ו.) דמי שאוכל נבלות להכעיס פסול והא דלא תני לה צוה צורר (ס"ד: ה"ג) לא תני ליה אלא צכלל מלוה איתיה כדמשמע התם בגמרא גזי מלוה צרביט מלוה הצאה צרביט ואין לומר דמייירי צצין ניכר הרבית צשטר אלא כתוב סתמא פלוני חייב לפלוני מנה וסברו העדים שהכל קרן ואח"כ נודע שהוה רבית צצפרק איזוה נשך (ז"מ דף עב. וס"ט) מתוך ר' יוחנן עלה דהדיא דשטרי חוב המוקדמין דקולקל ברשות הרבים. ויגבה מומן ראשון ולי אין ניכר צשטר שיש בו רבית נמי לגזור שמה יגבה

רבינו הגנאל

תבנו וקשו שני, אפי' ר יהודה מודה שחייב משום דמשרקי. פי' שרגלי בני אדם מחליקין בהן, לפיכך חייב לדברי הכל. וכל הקודם בהן זכה. אמר רב(א) זכה בין בגופן בין בשבחן. קנסו גופן אטו שבחן, והני מילי דיבר שיש בו שבח. ועירי אמר בשבחן זכה, לא קנסו גופן משום שבחן. פי' סבר רב זה שהוציא התבן לרש"י הרבי' לישוף ברגלי בני אדם ולהשביח ולהיעשות זבל קטטה אפי' בעיקר וכל הקודם זכה בכל. ורמין גלל דמתני' דלא קנינו כל הקודם זכה. ופרקי תנא וירשא בתבן וקש כל הקודם זכה והוא הדין לגלל. והתני אסור משום גול. ופרקי אכולהו בין בתבן בין בגלל, קתני בביתא אסורין משום גול. כלומ' הברייתא חולקת על המשנה. ואמרי, והא לא תני הכי, (וכי)בהדיא תני בביתא בתבן וקש מותרין משום גול, ובגלל אסורין משום גול. ופרקי רב נחמן בר רבי יצחק דבר שיש בו שבח כגון התבן שהשביח כי נעשה גלל וכיוצא בו קנסו גופן משום שבחן, דיבר שאין בו שבח כגון גלל לא קנסו. ומיבעיא לן, רב דאמי' קנסו גופן משום שבחן לאיתר קניס בעת שהוציאו מיד הקודם בו זכה או אם נשאר ברשות הרבים זמן ונישף והשביח אחר כן הקודם בו זכה בגופו וכל שכן בשבחן, דקנסין ליה משום דקולקל ברשות הרבים. ואחינן למיפשטה מדאמרי' גלל דלית ליה שבחא, ש"מ מיד קנסוה, ודחי' לה. ואחינן לאוקמי' להא דרב ודועירי כתנאי דתנן שטר שיש בו רבית כו', רב כו' אותו ואינו גובה כחכמי'. ודחו ואמרי כל חד אמר' אלא לדברי הכל

תבנו וקשו סנן. דמחייב דעדיין לא נעשו זבל וקשים הם ומחליקין בהן וכי קאמר רבי יהודה צוצל קאמר דמוציא אדם זבלו שאינו נוח להחליק כל כך: **משרקי**. מחליקין: **שצחא**. צמה (ב) שהשביחו צרה"ר: ואילו כל הקודם זכה לא קנסו. משום דגלל זהו רעי ואינו משביח צרה"ר דמושבח ועומד הוא וקשה לר"י: **והא קניי עליה**. צצרייתא אסורים משום גול: **אכולה** מפנין קאי. האי אסורין משום גול ואפילו אמתן וקש הלכך הכי קאמר דלאחר שקדם זכה צהס אחר אסור לגולן הימנו: **מדקא** איירין גלל עליה דרצ מכלל דאיזו סבר לאלתר קנסין דאי לצטר דאייתי שצחא מאי רומיא דגלל הא (ג) לאו שצח בגלל: **כי איירין גלל מקמי דשני רצ נחמן**. דהוה סבירא לן דאע"ג דאין סופו להשביח קניס רצ וכו"ש דצדכר סופו להשביח קניס לאלתר: **לפטר דשני מי איכא למימר** [גללן כלל. והשתא דקיס לן דטעמא דקנסא משום שצח הוא מיבעיא אי לאלתר קניס או כי מייתי שצח: שיש בו רבית. שכתוב בו קניס צהלוה צרביט: קא שומא. עמיד להזיק: עבד ליה שומא. שם עליו נשך ועבר צלה תשימון (שמות כב): לועירי ודאי סנאי היא. דליכא למימר דכ"ע לא קנסו דהא רבן שמעון קניס: צהכלה ואין מורין כן קמיפלגי. מנא קמא סבר הלכה דקנסו גופן ואין מורין כן והכי קאמר (הלכה) כל הקודם בזה זכה ואפי' גופן דיעבד ואי אמי מרישא לקמן לאימלוכי אמרינן ליה אסורין משום גול: **אפקר חושלי**. שעורין קלופין ששטת איש אחד צרה"ר כדי שיתבישו והפקינן רצ הונא והורה שהקודם בזה זכה: סליקוסתא

תבנו וקשו תנן משום דמשרקי: כל הקודם בהן זכה: אמר רב "בין בגופן בין בשבחן וזעירי אמר בשבחן אבל לא בגופן במאי קמיפלגי רב סבר קנסו גופו משום שבחן וזעירי סבר לא קנסו גופן משום שבחן והופך את הגלל ברה"ר והזוק בהן אחר חייב בגופן ואילו כל הקודם זכה לא קתני תנא לרישא וה"ה לסיפא והא תני עלה אסורין משום גול כי קתני אסורין משום גול אכולה מתני' קאי לאותו שקדם וזכה והא לא קתני הכי דתנן המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והזוק בהן אחר חייב בגופן וכל הקודם בהן זכה יומותר משום גול וההופך את הגלל לרה"ר והזוק בהן אחר חייב יאסור משום גול. אמר רב נחמן בר יצחק גלל קרמית דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו דבר שאין בו שבח לא קנסו איבעיא להו לדברי האומר קנסו גופן משום שבחן לאלתר קנסין או לכו מייתי שבחא קנסין ת"ש מדקאיירין גלל ותסברא כי איירין גלל מיקמי דלשני רב נחמן לבתר דשני רב נחמן מי איכא למימרא גלל כלל לימא כתנאי (ב) שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי ר"מ וחכמים אומרים יגובה את הקרן אבל לא את הרבית לימא רב דאמר כרבי מאיר וזעירי דאמר כרבנן אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לריבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא קרן דבהתירא אבל הכא קרן גופא קמויק וזעירי אמר לך אנא דאמרי אפי' לר"מ עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא אבל הכא מי יימר דמויק לימא כהני תנאי המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והזוק בהן אחר חייב בגופן וכל הקודם בהן זכה ומוותרין משום גול הא גופא קשיא אמרת כל הקודם בהן זכה והדר קאמר אסורין משום גול אלא לאו הכי קאמר וכל הקודם בהן זכה בשבחן ואסורין משום גול אגופן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' גופן נמי כל הקודם בהן זכה לזעירי ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא אמר לך רב דכולי עלמא קנסו גופן משום שבחן והכא בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דאתמר רב הונא אמר רב ה"הלכה ואין מורין כן רב אדא בר אבהה אמר הלכה ומורין כן איני והא רב הונא אפקר חושלי רב אדא בר אבהה אפקר סליקוסתא

רבית במקום קרן ואין לומר שלכך הן כשרים שלא עשו שומא כיון שניכר מתוך השטר הרבית לא יבא לגבות הרבית על ידי שטר זה והא דתנן צצחיה נשך (שם ע"ה): שהעדים עוזרים צלה תעשה צלה עשאו עליו נשך לאינשי צמלוה וליה ועבר משמע ליה ולהכי לא מפסלי עבד ליה שומא א"כ צשטר זה עוזרים צלה תעשה ליה א"כ כגון שיש עדים שהם אנוסין מחמת נפשות וכן ז"ל צשטרי חוב המוקדמים דיש מעמידין אותה כר"מ אצל לרבנן כשרים ואפי' רבי מאיר אין פוסל אלא מטעם קנס ואמאי הלא עדים פסולים הם שחתמו על שטר מוקדם אלא י"ל שיש עדים שהיו אנוסים מחמת נפשות א"כ כגון שאמרו טעינו צשנת המלך ואומר ר"י דהלכה כרבנן אע"ג דקי"ל (כתובות דף ס:) כר' מאיר צגזירותיו דוקא צגזירותיו ולא צקנסותיו וכן פסקו הלכות גדולות כרבנן דר"מ מטעם זה צמעוצבת חצירו ומינקת חצירו (יבמות לו:): [עי' תוספות זכמים קד. ד"ה א"ר עקיבא]: **דמשעת כתיבה עבד ליה שומא**. תימנה לריבנו יצחק מה שומא יש כאן ומה מזקת עדותן ללוה והלא לא יגבו צ"ד הרבית ע"י שטר זה כיון שניכר צתוכו רבית: **לימא** כהני תנאי כו'. מכאן יש להוכיח ל"ג צמתני' צמילתיה דרשב"ג כל הקודם בזה זכה דאי גרסינן ליה הוה ליה לאתויי (א) דעל כרחק רשב"ג אגופן נמי קניס דאי לאו הכי צמאי פליג אסתא קמא וי"ל דהוי מני לדחויי דכולה רשב"ג היא וה"ק שהיה רבן שמעון בן גמליאל אומר כו' א"כ ס"ד דוקא אמתנו וקשו דאיכא שצחא טוצחא אצל שאר צדריס לא ואסתא רבן שמעון בן גמליאל למימר דכל המקלקלין שוין אפי' לית צהו אלא שצחא פורתא:

והדר קאמר דאסורין משום גול. ולא צעי למימר דאסורין משום גול לאותו שקדם וזכה ורשב"ג קאמר דמוותרין דאין סברא דליפלגי צהסי: **לזעירי** ודאי תנאי היא. דאין סברא לומר דפליגי צהכלה ומורין כן לענין שצחא דפשיטא דלכולי עלמא מורין: וקמני

והדר קאמר דאסורין משום גול. ולא צעי למימר דאסורין משום גול לאותו שקדם וזכה ורשב"ג קאמר דמוותרין דאין סברא דליפלגי צהסי: **לזעירי** ודאי תנאי היא. דאין סברא לומר דפליגי צהכלה ומורין כן לענין שצחא דפשיטא דלכולי עלמא מורין: וקמני